

Vlaams
Parlement

stuk **2274** (2013-2014) – Nr. 1
ingediend op 8 november 2013 (2013-2014)

Hoorzitting

over de financiering van het hoger onderwijs

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Sabine Poleyn

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, de dames Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
mevrouw Vera Celis, de heer Kris Van Dijck;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heer Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Veerle Heeren, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, Erik Tack;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Chokri Mahassine;
de heer Willy Segers, mevrouw Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Toegevoegde leden:

mevrouw Gerda Van Steenberge.

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzettingen.....	4
1.	Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van de Actiegroep Hoger Onderwijs	4
2.	Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van de Vlaamse Interuniversitaire Raad	8
II.	Bespreking	10
III.	Uiteenzetting door prof. dr. Koenraad Debackere.....	18
IV.	Bespreking	20
	Gebruikte afkortingen	23
	Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

In de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen ging op donderdag 17 oktober 2013 een hoorzitting door over de financiering van het hoger onderwijs. Hieraan werd deelgenomen door dr. Anton Froeyman en drs. Karen Stroobants, namens de Actiegroep Hoger Onderwijs, door rector Paul De Knop en prof. dr. Rosette S'Jegers, respectievelijk voorzitter en secretaris-generaal van de VLIR, en door prof. dr. Koenraad Debackere, in de hoedanigheid van extern deskundige. De vertegenwoordigers van de Actiegroep Hoger Onderwijs maakten gebruik van een PowerPointpresentatie die te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

1. Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van de Actiegroep Hoger Onderwijs

Mevrouw *Karen Stroobants*, drs. departement Chemie, KU Leuven, Actiegroep Hoger Onderwijs, maakt de bedenking dat een actiegroep over het algemeen ontstaat als een groep mensen een probleem ondervindt. Bij deze actiegroep gaat het over het feit dat de kernopdrachten van de Vlaamse universiteiten de laatste jaren onder druk komen te staan. Die kernopdrachten kunnen als volgt worden samengevat: de universiteiten streven naar kwaliteit en excellentie van onderwijs, onderzoek en dienstverlening, met respect voor persoonlijk initiatief en persoonlijke ontwikkeling en met als bredere doelstelling om een bijdrage te leveren aan de kenniseconomie. Bepaalde fenomenen van de voorbije jaren staan echter in schril contrast met die kernopdrachten, bijvoorbeeld de zogenaamde publicatiedruk. Die publicatiedruk kadert binnen de meer algemene prestatiedruk, andere symptomen zijn de verbreding van de grijze zone, de onderwaardering van onderwijs en dienstverlening, een problematisch loopbaanbeleid en een gebrek aan langetermijnvisie.

Ze probeert dit te verduidelijken met een korte schets van het traject van André. De personen in deze situatieschets zijn reële mensen, maar de namen zijn verzonnen. Het cijfermateriaal in de anekdoten is gebaseerd op de personeelsstatistieken van de Vlaamse Interuniversitaire Raad.

André is een zeer enthousiaste en geïnteresseerde student. Door zijn professoren wordt André zelfs bestempeld als academicus in wording. En inderdaad, hij haalt een doctoraatsbeurs, net als tien mannelijke collega's waaronder de zeer beloftevolle heer XY en tien vrouwelijke collega's, waaronder de primus van de klas, juffrouw XX. De heer XY haakt heel snel af. Hij merkt dat zijn doctoraatsproject weinig maatschappelijk relevant is en hij is ontevreden over de omkadering. Van de 21 doctorandi zullen er slechts 13 het doctoraat afleggen. Dat zijn zeven mannen, waaronder André, en zes vrouwen, waaronder juffrouw XX. Zowel André als juffrouw XX vragen een FWO-postdoc aan. Dat is begrijpelijk, want ongeveer tachtig percent van de doctorandi geven aan dat ze aan een doctoraat beginnen met het oog op een academische carrière. Mevrouw XX haalt het dadelijk, maar André niet, ondanks keihard werken, ondanks een stevige buitenlandse ervaring, ondanks het feit dat zijn doctoraat als briljant werd bestempeld door een internationale expertenjury en ondanks het feit dat hij als doctoraatsstudent al heeft gepubliceerd in een van de meest toonaangevende tijdschriften van zijn vakgebied. André doet het jaar nadien een volgende poging en dan lukt het wel. In totaal vallen er zeven van de dertien doctorandi af. Zij zijn echter weinig voorbereid op andere carrièremogelijkheden. Tussen zijn aanvraag voor een eerste en een tweede postdoc gaat André door een depressie. Zijn dokter verbaast zich daarover tot hij hoort dat André een doctoraat heeft gedaan. Dan vindt hij het logisch. Hij krijgt namelijk wekelijks mensen in een dergelijk statuut over de vloer. Uit cijfers blijkt dat mensen in een academische positie ongeveer tweemaal zoveel kans hebben op depressie of burn-out dan anderen. André is in staat om de depressie te overwinnen en hij gaat door. Juffrouw XX die intussen al een jaar bezig was, stopt echter met haar academische carrière vóór het afwerken van haar postdoc. Ze voelt dat haar integriteit op de proef wordt gesteld, dat er een grijze zone nadert waar ze niet in wil stappen. Van de zes postdocs zal er slechts een doorstromen. André heeft zich, ondanks zijn prille vaderschap, uit de naad

gewerkt en staat in competitie met 89 anderen wanneer er een ‘tenure track’-positie vrijkomt. André haalt het. De doctorandi die nu afvallen zijn mensen die zich vijftien jaar lang gespecialiseerd hebben in een vakgebied. Zij zijn dus helemaal niet voorbereid op andere carrièremogelijkheden.

Het mag ook niet verbazen dat het André is die het haalt en niet juffrouw XX. Uit de statistieken van de VLIR blijkt namelijk dat een vrouw weinig kans heeft om het einde van de rit te halen. André heeft een ‘tenure track’-positie. Dat betekent dat hij zal doorstromen naar een vaste positie in de academische wereld als hij in die vijf jaar een aantal doelstellingen behaalt. André is succesvol. Hij behaalt de meeste van de projecten die hij aanvraagt en hij haalt ook genoeg doctorandi binnen. Toch is hij op het einde van de termijn ontevreden. Hij beseft dat veel doctorandi in zijn specifieke vakgebied eigenlijk weinig maatschappelijke relevantie hebben. Hij betreurt dat zijn deelname aan het onderzoek heel beperkt is, wat nochtans zijn passie was van in het begin. Dat heeft te maken met zijn managementopdrachten en met de funding search. Hij stelt vast dat hij ook nooit verplicht was om veel moeite te steken in zijn onderwijs. Op een dergelijk moment krijgt André toevallig een e-mail in zijn bus van de actiegroep Hoger Onderwijs. Hij ondertekent de petitie dadelijk, net als meer dan vierduizend andere academici, van verschillende leeftijden en disciplines.

De actiegroep heeft dit geïnterpreteerd als een ongeschreven mandaat om door te gaan. De actiegroep is academici gaan consulteren, van studenten tot de hoogste bestuursfuncties. Er waren contacten met groeperingen zoals Onderzoekers in Actie en Jonge Academie. De werkgroep heeft de opiniestukken op de voet gevolgd en is met de politieke fracties in gesprek gegaan. Naar aanleiding daarvan werden de symptomen herwerkt tot een tweeledige diagnose. Enerzijds kan men vaststellen dat er een wanverhouding gegroeid is tussen de vaste en de tijdelijke posities in het academische personeelsbestand. Anderzijds is er een erosie opgetreden van de eerste geldstroom en is er een verfonsing van de middelen.

De heer *Anton Froeyman*, dr. Wijsbegeerte en Moraalwetenschap, UGent, AHO, zal deze diagnose toelichten met cijfermateriaal.

De eerste geldstroom is de basisfinanciering van de universiteit, die geregeld wordt door het Financieringsdecreet Hoger Onderwijs. De tweede geldstroom zijn de fondsen, de competitieve geldstroom, waarvoor aanvragen en projecten moeten worden geschreven. De stelling van de AHO is dat de eerste geldstroom op dit moment aan belang heeft moeten inboeten in vergelijking met de tweede stroom. Dat is een slechte zaak. De voorbije twintig jaar is het aantal studenten met vijftig percent gestegen en is het aantal doctorandi verdrievoudigd. Het aantal postdocs, ook tijdelijken, is zelfs vervijfvoudigd. Het aantal professoren is echter gestagneerd en ook het Administratief en Technisch Personeel is grotendeels hetzelfde gebleven. De doctorandi en de studenten hebben les en begeleiding nodig. Het Zelfstandig Academisch Personeel moet daarin voorzien en het ATP moet dat ondersteunen. De opdracht wordt dus altijd maar groter, maar het aantal mensen dat die opdracht moet vervullen, stagneert of stijgt zeker niet in verhouding.

Het aantal doctoraten stijgt overal ter wereld. Volgens Nature zijn er echter slechts twee landen waar het aantal doctoraten tussen 1998 en 2005 een grotere relatieve stijging heeft gekend dan in Vlaanderen, namelijk China en Mexico. Als men de periode tussen 1993 en 2012 beschouwt, dan is de jaarlijkse aangroei trouwens nog groter. Deze toestand heeft te maken met het feit dat doctorandi in Vlaanderen goedkoop zijn. De meeste doctorandi die volgens het beursstatuut worden aangenomen, kosten ongeveer 40.000 euro per jaar. Een postdoc kost gemiddeld het dubbele. Een ZAP'er kost nog meer. Daar komt bij dat doctorandi ook geld opbrengen, omdat het aantal doctoraten een parameter is binnen het financieringsdecreet. Dat is de belangrijkste reden waarom er de voorbije twintig jaar zoveel doctorandi bijgekomen zijn.

Het aantal ZAP'ers stagneert. ZAP kan immers alleen benoemd worden op basis van de eerste geldstroom, die stagneert in vergelijking met het bruto binnenlands product (bbp). De Y-as toont de financiering van het hoger onderwijs in percentage van het bbp in Vlaanderen. De blauwe lijn toont aan dat de eerste geldstroom dezelfde blijft of zelf lichtjes daalt. De geldstroom van de fondsen, de groene lijn, kent ongeveer een verdriedubbing over de voorbije twintig jaar. Dat is een probleem omdat het stagnerende aantal ZAP'ers moet zorgen voor steeds meer ondersteuning. Het gevolg is dat universiteiten meer en meer gedwongen zijn om zich te wenden tot de tweede stroom voor basistaken als onderwijs of dienstverlening. Professoren, die zelf ook al meer les moeten geven en meer doctorandi moeten begeleiden, moeten daar bovenop ook nog aanvragen schrijven om te kunnen doorgaan met hun werk. De slaagkansen van dergelijke aanvragen zijn echter heel klein geworden. Voor mandaten van het FWO is die slaagkans onder de dertig percent gezakt. Voor projecten van het FWO is het zelfs onder de vijftien percent gezakt.

Men zegt soms dat er veel doctoraten nodig zijn omdat Vlaanderen nog niet voldoet aan de OESO-norm van het aantal doctoraten. In 2009 waren er in België 1,34 doctoraten per duizend inwoners tussen de 25 en de 34 jaar, terwijl het OESO-gemiddelde toen 1,52 bedroeg. Het gemiddelde voor Vlaanderen was op dat ogenblik echter al 1,68, want in Wallonië zijn er proportioneel minder doctoraten. In 2012 was het cijfer voor Vlaanderen al gestegen naar 2,12. Er zijn slechts een zevental OESO-landen waar er de laatste jaren proportioneel meer doctoraten werden uitgereikt dan in Vlaanderen. Er zijn dus echt wel voldoende doctoraten. Het grote aantal doctoraten is op zich ook geen probleem. Het wordt pas een probleem in combinatie met het kleine aantal ZAP'ers. Het aantal ZAP'ers per miljoen inwoners is in Vlaanderen amper half zo groot als in landen zoals Canada, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Australië, Finland of Denemarken. Het aantal doctorandi per ZAP-lid ligt in Vlaanderen buitenproportioneel hoog, zelfs in vergelijking met de landen die nog meer doctoraten hebben dan Vlaanderen.

Het aantal publicaties is in Vlaanderen sterk gestegen, namelijk van 9200 naar 13.870. Het aantal onderzoekers is echter eveneens gestegen. Daarom zou de publicatiedruk volgens sommigen niet zoveel groter geworden zijn. Het aantal onderzoekers is gestegen met een factor 1,51, terwijl het aantal publicaties gestegen is met een factor 1,77. De stijging van het personeel heeft echter vooral te maken met de toename van het aantal doctorandi. Nu wordt van iedere doctorandus van in het begin verwacht dat hij internationaal publiceert. In die eerste jaren moet hij nochtans ook veel tijd steken in het verzamelen van materiaal voor zijn doctoraat. Vroeger kreeg men meer tijd om expertise uit te bouwen. De publicatiedruk voor jonge onderzoekers is dus aanzienlijk gestegen.

Mevrouw *Karen Stroobants* stelt dat er twee dingen moeten gebeuren om aan dit probleem te verhelpen. Men moet voorzien in een degelijke basisfinanciering en dat moet leiden tot een toename van het aantal vaste mandaten. Daarnaast moet de ratio tussen de vaste en de tijdelijke posities rechtgetrokken worden. Alleen zo zal men een degelijke begeleiding kunnen garanderen aan de studenten en de doctorandi. Dat zou de aanzet moeten zijn voor de opwaardering van het onderwijs en de dienstverlening.

Ze kan akkoord gaan met de stelling van rector Torfs van de KU Leuven dat het systeem ter discussie moet worden gesteld. Op dit moment zijn de regeltjes van het macroniveau doorgesijpeld naar het microniveau. Daarom zullen alle niveaus aangepakt moeten worden. Op het macroniveau moet men voorzien in een basisfinanciering en moet men incentives geven om het personeelsbestand recht te trekken. Op het microniveau zal er een ontkoppeling van die regeltjes moeten gebeuren en zal men meer overleg moeten plegen tussen de instellingen.

Het macroniveau is op dit vlak natuurlijk het belangrijkste. Men zou kunnen denken dat men goed bezig is: het Financieringsdecreet wordt geëvalueerd en er zouden duizend ZAP-mandaten bijkomen. Men kan zich echter afvragen of het Financieringsdecreet op een neutrale en onafhankelijke manier geëvalueerd zal worden, zoals dat de gewoonte is in de academische wereld. Men kan zich ook vragen stellen over de nieuwe ZAP-mandaten. Dat aantal mandaten is namelijk berekend op een budget van 226 miljoen euro. Slechts 42 miljoen euro zal gaan naar de universiteiten zoals we ze kenden vóór de integratie. Dan blijven er nog 432 mandaten over voor een groeipad dat begint in 2009. Als we de nullijn op 2012 leggen, blijven er echter slechts 303 mandaten over. Bovendien is de eerste geldstroom waarvan die betaald moeten worden onvoldoende geïndexeerd. Een deel van het geld zal dus moeten worden gebruikt voor de bestaande mandaten. Het aantal nieuwe mandaten voor de universiteiten zal dus onder de 300 liggen.

Het valt te betwijfelen of dat zal volstaan om de situatie recht te trekken. Het aantal ZAP-mandaten groeit met 300 eenheden, maar ook het aantal doctorandi groeit. Als we uitgaan van het groeiplan van het FWO, zal er in het FWO alleen al een toename zijn van honderd doctorandi per jaar. De uiteindelijke ratio van het aantal doctorandi per ZAP'er wordt dus nog iets slechter. Ingrepen op het macroniveau blijven dus noodzakelijk. Daarom pleit de actiegroep voor een bredere basisfinanciering. ZAP'ers kunnen momenteel immers alleen worden betaald van de eerste geldstroom. Ook de introductie van een middenkader zou interessant zijn. Er zijn zeker mensen die willen doceren of onderzoeken zonder daarom het professoraat in te gaan. Daarnaast kan de mogelijkheid nagegaan worden om vaste statuten op meer gangbare wijze via de tweede geldstroom te financieren.

In de context van dit debat vraagt de actiegroep aandacht voor gender en diversiteit. De actiegroep pleit ook voor een grondige en neutrale evaluatie van het Financieringsdecreet, met inspraak van alle betrokken partijen. De parameters moeten grondig bekeken worden en er moet gezocht worden naar manieren om de verfondsing terug te dringen. De doorsijpeling van macroniveau naar microniveau moet worden tegengegaan.

De actiegroep wil niet terug naar vriendjespolitiek. Dat fenomeen kan zelfs nog verder teruggedrongen worden. Het is ook niet de bedoeling dat elke doctorandus hoogleraar kan worden. De doctoraatsopleiding moet een brede opleiding zijn die voorbereidt op een gevarieerde arbeidsmarkt. De actiegroep pleit niet voor minder evaluatie, maar voor een bredere en dus betere evaluatie. Het is niet de bedoeling om minder internationaal te publiceren en te communiceren. Om internationaal mee te tellen, zullen de Vlaamse universiteiten meer moeten wedijveren met het buitenland en minder met elkaar. De actiegroep streeft naar kwaliteit en excellentie van onderzoek, onderwijs en dienstverlening, met respect voor persoonlijk initiatief en persoonlijke ontwikkeling, om een bijdrage te kunnen leveren aan de kenniseconomie en om te streven naar een plaats in de OESO-top. Dat is trouwens ook waar de universiteiten voor staan. De rectoren hebben op dat vlak al een aantal bezorgdheden geuit. Rector De Knop van de Vrije Universiteit Brussel stelde dat wat onderzocht of onderwezen wordt van minder belang is dan dat er excellent onderzocht en onderwezen wordt. De excellentie wordt echter bepaald aan de hand van kwantitatieve indicatoren. De inhoudelijke discussie over de waarde van wat onderzocht, gepubliceerd en onderwezen wordt, wordt zoveel mogelijk gemeden. Rector Torfs vindt het onvermijdelijk dat de huidige situatie vastloopt. Er zal steeds meer wetenschappelijke fraude komen. De wetenschappers worden in de fout gedwongen door het systeem. Rector De Paepe van de UGent stelt vast dat de Vlaamse Regering de ambitie heeft om van Vlaanderen een topregio voor onderwijs, onderzoek en innovatie te maken. In werkelijkheid vindt Vlaanderen echter geen aansluiting bij de top als het gaat om investeringen in hoger onderwijs en onderzoek. Dan is het ook niet mogelijk om de absolute top te bereiken. Zullen de politici, samen met de rectoren, en misschien ook samen met de AHO, oplossingen vinden voor deze problemen?

2. Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van de Vlaamse Interuniversitaire Raad

De heer *Paul De Knop*, rector van de VUB en voorzitter van de VLIR, vindt het positief dat de jonge collega's van de AHO begaan zijn met de toekomst van het hoger onderwijs en meer in het bijzonder van de universiteiten. De rectoren zijn het eens met het centrale uitgangspunt van de actiegroep, namelijk dat er een ongelijke evolutie is tussen de werkmiddelen van de universiteiten, dus de eerste geldstroom, en de middelen die worden verworven via competitieve kanalen, dus de tweede, derde en vierde geldstroom. De stagnerende werkingstoelagen worden gebruikt om professoren aan te stellen. Dat staat echter niet in evenredigheid met het snel toenemende aantal wetenschappers en doctorandi die gefinancierd worden via andere onderzoekskanalen. Gezien de driedelige opdracht, namelijk onderwijs, onderzoek en valorisatie, leidt dit tot een grote werkdruk. Er is een inhaalbeweging ingezet om te zorgen voor voldoende onderzoeksmiddelen. Het aantal professoren is gestegen, maar niet in verhouding tot het aantal studenten of het aantal doctorandi.

De VLIR maant echter wel aan tot voorzichtigheid op het vlak van de vaststellingen, de oorzaak-gevolgrelaties en de remedies. Af en toe gooit de actiegroep verschillende elementen op een hoopje. Men dient een onderscheid te maken tussen het beleid van de overheid en de problemen die de universiteiten zelf kunnen oplossen.

De onderwijs- en onderzoeksparameters in het Financieringsdecreet moeten het academisch personeel toelaten de onderwijs- en onderzoekstaken uit te bouwen. Het zou niet goed zijn om dit principe terug te schroeven omwille van een aantal onvolkomenheden. De Vlaamse universiteiten moeten immers competitief zijn met universiteiten in het buitenland. Door het Financieringsdecreet worden ze echter gedwongen om ook onderling competitief te zijn. De financiering gebeurt immers gedeeltelijk op basis van het aantal studenten. Het komt er ook op aan om de betere studenten binnen te halen. Voor de onderzoeksfinanciering heeft de overheid terecht een inhaalbeweging ingezet. Als er meer geld is voor onderzoek, dan zullen er ook meer doctoraten zijn. Uit slide 16 kan men overigens opmaken dat de toename van het aantal doctoraten lang voor het Financieringsdecreet is ingezet.

De overheid heeft terecht een financieringsdecreet ingevoerd, maar is misschien te scherp geweest met de basisfinanciering. Dat blijkt ook uit de benchmark met het buitenland. De universiteit van Princeton bijvoorbeeld, die volgens bepaalde rankings de beste universiteit ter wereld is, heeft heel wat minder studenten dan de VUB maar wel met een basisfinanciering die 65 keer zo groot is. Daarenboven selecteert deze universiteit aan de poort.

Men moet ook kijken naar de overheadkosten voor de verschillende types van onderzoek. De universiteiten zijn daarom bezig met full costing in kaart te brengen. Als men niet weet wat iets kost, kan men immers ook geen goed beleid voeren. De huidige bedragen zijn in elk geval onvoldoende om het werk te kunnen doen.

De VLIR betreurt ook de beknotting van de autonomie door het toewijzen van de middelen, bijvoorbeeld via kanalen zoals het Aanmoedigingsfonds of het Bijzonder Onderzoeksfonds. De VLIR is voorstander van meer vrijheid weliswaar gekoppeld aan meer accountability voor de universiteiten.

De VLIR heeft zich geëngageerd om samen met de AHO te zoeken naar een verbetering van de situatie. Men moet echter voorzichtig zijn met de remedies. De decretaal voorziene evaluatie van het Financieringsdecreet moet in elk geval op een degelijke manier gebeuren, met alle betrokkenen.

Het is niet zo dat alle universiteiten het Financieringsdecreet zomaar doortrekken tot op het niveau van het individu. Hijzelf heeft er bijvoorbeeld voor geijverd om in de ZAP-evaluatiematrix ook een luik maatschappelijke dienstverlening en maatschappelijke re-

levantie op te nemen, naast onderwijs en onderzoek. Sommige collega's zijn bevorderd omwille van hun inzet voor onderwijs of voor dat derde luik. De perceptie blijft echter dat publicaties het belangrijkste zijn. Een universiteit is een competitief gegeven en dat moet zo blijven. Het is niet de bedoeling om te vervlakken. Inzake onderzoek moet er een groot verschil blijven met de hogescholen. Zij hebben een andere opdracht. Wel moet de werk- en prestatiedruk gezond blijven.

Zuid-Korea bijvoorbeeld presteert sterk, zowel op onderwijskundig als op economisch vlak. De samenleving betaalt daar echter een hoge prijs voor. De prestatiedrang is er immers heel hoog en er zijn veel zelfmoorden bij jongeren. Onze universiteiten moeten concurrentieel zijn, want ze worden afgerekend in vergelijking met andere universiteiten in het buitenland. Dit maakt dat de jonge onderzoekers te maken hebben met een hoge werkdruk; maar ook in andere delen van de samenleving is er werkdruk. Rector De Knop heeft zich alvast tegenover de vakorganisaties geëngageerd om de werkdruk te evalueren. Men moet die werkdruk echter relativeren. Academics willen veel werken. Ze willen ook publiceren.

Hij staat dus achter het Financieringsdecreet. Het klopt dat het Financieringsdecreet aan de basis ligt van drastische maatregelen. Men moet echter evalueren wat er fout loopt. Zo werd het Latijn aan de VUB afgeschaft. De VUB heeft ook geen tandheelkundige opleiding meer. De middelen zijn immers niet onbeperkt. De universiteit moet rationaliseren om van de overheid blijvend financiële middelen te kunnen verkrijgen. De normen van het rapport-Soete zijn niet weerhouden in het decreet, maar ze spelen wel een rol bij de rapportering van de Brusselfinanciering.

Een gesloten beurssysteem leidt tot concurrentie. Wat onderzocht wordt is vaak van minder belang dan hoe het onderzocht wordt. Dat geldt ook voor het onderwijzen. Men mag zich niet beperken tot een kwantitatieve meting. De ene publicatie kan meer maatschappelijke relevantie hebben dan de andere. Het is echter moeilijk om een goede norm te vinden om het kwalitatieve in te voeren in een objectief en eerlijk financieringssysteem.

De actiegroep heeft dus een aantal goede signalen gegeven. De VLIR is bereid om die signalen op te nemen en waar nodig bij te sturen. Dat is trouwens zijn opdracht in de werkgroep die zich bezighoudt met de evaluatie van het Financieringsdecreet.

Mevrouw *Rosette S'Jegers*, secretaris-generaal van de VLIR, denkt dat het belangrijkste al gezegd is. De actiegroep is volop bezig met het uitwerken van de remedies die hij gepast acht. De VLIR kan geen uitspraken doen over het HR-beleid aan de vijf universiteiten. Het is echter een feit dat alle universiteiten proberen om het allocatiemodel dat vervat zit in het financieringsmechanisme, niet letterlijk om te zetten in interne allocatie naar departementen, faculteiten en individuen.

Zijzelf volgt van nabij het werk van de werkgroep Doctoral Schools binnen de VLIR. Het gaat om mensen die bezig zijn met de begeleiding van doctorandi. De onderzoeksfondsen zijn inderdaad sterk gestegen en daardoor is er ook een grotere instroom van doctorandi. Die instroom is ook kwalitatief diverser geworden. Het gaat niet alleen om mensen die academisch werk willen doen. Er is ook meer toegepast onderzoek. Deze doctorandus zit dus in een vakgroep die contacten onderhoudt met de industrie of met andere maatschappelijke geledingen. Zijn wereld is dus veel breder dan die van de doctorandus van de jaren 1980 en 1990. De doctoral schools proberen in te spelen op die evolutie. Ze proberen de carrière van de doctorandi meer individueel te begeleiden. Ze helpen hen om hun ervaringen in een onderzoeksomgeving te valoriseren naar die geledingen van de maatschappij waar ze met hun competenties een rol kunnen spelen. De impact van deze werkwijze kan men nog niet goed inschatten omdat dit nog maar een paar jaar aan de gang is. Het gaat

echter de goede richting uit. De universiteiten worden daarvoor ook bijkomend gefinancierd in het OJO-fonds.

II. BESPREKING

Mevrouw *Fientje Moerman* betreurt enigszins dat het stukje over de financiering in de enge zin van het woord pas op het einde van de vergadering aan bod komt.

Er zijn al lang klachten dat slechts een gering aantal doctorates uiteindelijk aan de universiteit kan blijven. Voor dat probleem zijn er slechts twee mogelijke oplossingen. Ofwel kan men de doctoraten rantsoeneren zodat nagenoeg iedereen aan de universiteit kan blijven. Dat is niet wenselijk. Ofwel kan men in de opleiding van doctorandi ook een aantal zaken opnemen die hen helpen bij het opbouwen van een bestaan buiten de academische wereld. De voorbije jaren hebben de doctoral schools hieraan de nodige aandacht besteed. Op de private arbeidsmarkt groeit het besef dat de vaardigheden die de doctorates hebben verworven een meerwaarde kunnen betekenen. De ‘big four consultancies’ hebben een oproep gedaan naar doctorates en doctorandi om contact op te nemen. Mensen die aan een doctoraat beginnen, moeten zich voldoende bewust zijn van het feit dat het niet evident is om na het doctoraat een academische carrière op te bouwen.

In Vlaanderen is ruim zestien percent van de financiering van de universiteiten afkomstig van de private sector. Dat is meer dan in andere landen. Financiering betekent invloed. Het is onduidelijk of men het wenselijk acht dat die invloed nog groeit. Van de overheid kan men de eerstkomende jaren niet veel verwachten.

Hoe staat de VLIR tegenover een verhoging van het inschrijvingsgeld? Ze benadrukt dat ze geen voorstander is van de situatie in het Verenigd Koninkrijk of in de Verenigde Staten. Zij is voorstander van de absolute intellectuele meritocratie. In de Verenigde Staten heeft men nu voor het eerst een generatie die minder geschoold is dan de vorige. Zelfs de middenklasse kan het zich niet meer veroorloven om haar kinderen naar de universiteit te sturen. In de Franse Gemeenschap – toch het armere broertje van dit land – ligt het inschrijvingsgeld echter een stuk hoger dan hier, namelijk 840 euro per jaar. Dat is niet onmiddellijk een prohibitief bedrag. Is men bereid om de inschrijvingsgelden in de beide landsdelen gelijk te trekken?

Uit de uiteenzetting maakt ze op dat het onderwijs aan de universiteiten onder druk komt te staan, gezien de onderzoekstaken en de managementstaken die rusten op het ZAP. De nota van de Europese Commissie over het hoger onderwijs spreekt over het invoeren van kwaliteitscriteria voor de onderwijsbevoegdheden in het hoger onderwijs. Zou het niet goed zijn als de instellingen voor hoger onderwijs ook in die richting zouden beginnen denken, zonder dat de overheid daarin moet tussenkomen?

Het tijdelijk wetenschappelijk personeel is sterk gegroeid, maar het ZAP is nagenoeg constant gebleven. De Lissabon- en Barcelonanormen impliceerden dat drie percent van het bbp moest worden besteed aan onderzoek en ontwikkeling. Daarom heeft men in alle lidstaten inspanningen gedaan om de budgetten voor O&O op te trekken, ook in Vlaanderen. De budgetten voor onderwijs zijn echter minder sterk gestegen. De eerste geldstroom is minder sterk gestegen omdat die in constante concurrentie staat met de andere geledingen in het onderwijs, die nu eenmaal numeriek sterker zijn. Zou men er niet goed aan doen om het hoger onderwijs in een volgende regeerperiode samen te voegen met onderzoek, ontwikkeling en innovatie? In vele landen is dat nu al het geval.

Het vaste FWO-kader waar de onderzoekers voor pleiten, heeft vroeger bestaan. Dat is echter langzaam uitgedoofd. Ze betwijfelt of het een goed idee is om dat opnieuw in te voeren, buiten de universiteiten om.

De onderwijscommissie is na haar bezoek ter plaatse tot de conclusie gekomen dat Zuid-Korea een hoge prijs betaalt voor zijn succes. Daar heeft men bijvoorbeeld een wet goedgekeurd die oplegt dat de private scholen die de kinderen onderwijzen na vijf uur 's avonds, om tien uur moeten dichtgaan. Zo niet zouden de kinderen daar tot na middernacht moeten zitten.

Mevrouw *Vera Celis* kan instemmen met het standpunt van rector De Knop dat men bij de evaluatie van professoren ook rekening dient te houden met de maatschappelijke dienstverlening. Ze kan ook akkoord gaan met zijn opmerking over het competitieve karakter van de universiteit. Hoe kunnen de verschillende opdrachten van de universiteit beter met elkaar worden verzoend? Heeft hij voorstellen om het probleem van de genderongelijkheid te verhelpen?

Mevrouw *Sabine Poleyn* is blij dat de VLIR en de AHO hebben gezegd dat de evaluatie van het Financieringsdecreet zou moeten leiden tot een meer evenwichtige waardering van de drie opdrachten van de universiteiten, namelijk onderzoek, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening. Op dit ogenblik wordt vooral de onderzoekscomponent sterk gewaardeerd. Ook aan de onderwijscomponent en aan de maatschappelijke dienstverlening zou de nodige aandacht moeten worden besteed. Een onderzoeker zou zich moeten mengen in het maatschappelijk debat.

Een zekere competitie is goed voor elke sector, maar het moet wel gaan om gezonde competitie. Dat geldt zeker voor het onderwijs. Bij een te harde competitie is kwaliteit trouwens niet altijd de eerste doelstelling.

Wat bedoelt rector De Knop met de opmerking dat de kost van het onderzoek nog geoptimaliseerd kan worden? Moet de aanwezige expertise meer gedeeld worden tussen de universiteiten?

Welke impact zou het concretiseren van het concept van de onderzoeksmaster hebben op dit debat? Nu al spreken de vertegenwoordigers van de AHO over een tekort aan andere carrièremogelijkheden. Zal dat probleem niet nog groter worden als men kan kiezen voor een onderzoeksmaster?

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* stelt vast dat de petitie tot nog toe 5300 handtekeningen heeft verzameld. Dat is een significant aandeel van de academici, hoewel die allicht niet lichtzinnig hun handtekening onder een petitie zetten. Een van de belangrijkste punten in de petitie betreft de wanverhouding tussen het aantal beginnende doctorandi en het ZAP-personeel. Men zou er kunnen voor zorgen dat doctorandi met een aantal competenties op arbeidsmarkt terechtkomen. Nu zijn die vaak te gespecialiseerd om nog ergens aan de bak te kunnen komen. Dat probleem geldt nog meer voor wie ook een postdoc doet. Dat leidt niet alleen tot een grote menselijke kost, maar ook tot een belangrijke maatschappelijke en economische kost. De AHO vraagt een ernstige aanpassing van het Financieringsdecreet. Als er een verschuiving is van het variabele onderzoeksgedeelte naar de onderwijssoevereïteit, dan zal men minder kunnen inzetten op de doctorandi. Is de AHO bereid om dat te volgen? Dat is volgens haar de essentie van het probleem.

Mevrouw *Ann Brusseel* is vooral getroffen door de grote genderverschillen. In het voorbije academiejaar begonnen er meer dan 47.000 meisjes aan een universitaire opleiding, tegen slechts 38.000 jongens. Voor het totaal van het hoger onderwijs zijn er ongeveer 100.000 mannen tegen 121.000 vrouwen. Op het ogenblik dat de beslissing valt om te doctoreren, zijn er nog altijd heel wat vrouwen. Bij de uitstroom van de doctorandi is het relatieve aandeel van de vrouwen echter sterk verminderd. Ze weet dat dit niet de kern is van het betoog, maar toch zou ze willen weten waaraan de onderzoekers dit toeschrijven.

Doctores en doctorandi ondervinden problemen als ze de academische wereld verlaten. Heeft dat vooral te maken met hun overkwalificatie? Of verwachten ze dat ze meer zullen verdienen dan een master? Misschien kunnen die doctorandi veel meer dan ze beseffen, maar hebben ze een beetje koudwatervrees gekregen na al die jaren in het universitaire milieu, dat hen behalve een grote werkdruk ook een groot comfort heeft geboden? Hoe dan ook worden er in de doctoral schools nu al bepaalde initiatieven genomen.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, beseft dat het aantal doctoraten sterk gestegen is. Hij vermoedt dat de doctoraten ook onderhevig zijn aan de wet van het afnemende grensnut: hoe meer er zijn, hoe lager de kwaliteit ervan zal worden. Dat geldt des te meer omdat het niet altijd mogelijk is de nodige ondersteuning te bieden. Pleiten de sprekers voor een aanpassing van de parameter van de doctoraten?

De klachten gaan niet noodzakelijk over de Vlaamse overheid, maar misschien ook over de academische autoriteiten. Rector De Knop heeft al opgemerkt dat er een vorm van zelfregulering is. Moet de A1 in de Engelstalige tijdschriften veranderd worden? Hoe lost men het probleem van de humane wetenschappen op?

Wat denken de sprekers van een verhoging van het inschrijvingsgeld? Men hoeft daarom niet te evolueren naar een inschrijvingsgeld van 42.000 dollar per jaar, zoals in Harvard. Een verhoging met 200 euro per jaar en per student kan al heel wat problemen oplossen.

De extra middelen die men aan de ene sector geeft, dient men van een andere sector af te nemen. Wat denken de sprekers van de voorstellen om de poort van de universiteit beter te bewaken, vooral door het organiseren van ingangsproeven? Dat zal leiden tot een daling van het aantal eerstejaarsstudenten en tot een groter slaagpercentage.

Hij beseft dat er binnen het academisch personeel een disproportie is van het aantal mannen en het aantal vrouwen. De periode waarin men het hardst moet werken aan de universiteit is tegelijk de periode waarin vrouwen kinderen krijgen. Dan haken er veel bekwame onderzoeksters af. Zijn er op dat vlak oplossingen in de maak?

De heer *Paul De Knop* beaamt dat er in de doctoral schools aan sensibilisering wordt gedaan. Er wordt ook een opleiding gegeven inzake entrepreneurship.

De vraag over de inschrijvingsgelden beantwoordt hij in eigen naam. Hij heeft hierover namelijk geen overleg gepleegd met zijn collega's. Overigens zijn de universiteiten niet bevoegd voor een verhoging van het inschrijvingsgeld. De hoogte ervan wordt namelijk bepaald door de decreetgever. Hijzelf is voorstander van een grondige bespreking over de al dan niet verhoging van het inschrijvingsgeld. De hogescholen hebben hiervoor al twee keer gepleit, bij de aanvang van een academiejaar. Rector De Knop is voorstander van een grotere diversificatie van de inschrijvingsgelden. In zijn universiteit komt slechts 3,5 percent van de inkomsten van de studenten, 86 percent van de overheden en de rest van competitieve onderzoeksprojecten. Een gelijkschakeling van het inschrijvingsgeld met de Franse Gemeenschap zou neerkomen op een verhoging met 300 euro per student per jaar. Voor de VUB met haar 13.000 studenten, zou dat 3,9 miljoen euro opleveren. Dat is meer dan wat de universiteit van de Vlaamse overheid krijgt voor het in stand houden van de infrastructuur. Dat bedrag is echter te klein om alle problemen van de universiteiten op te lossen. Aan de Vlaamse universiteiten liggen de inschrijvingsgelden beduidend lager dan in het buitenland. Het verschil met de Franse Gemeenschap bemoeilijkt overigens ook de samenwerking van de VUB met de ULB rond de ingenieursopleidingen, een project dat past binnen de gevraagde rationalisering.

Mevrouw *Fientje Moerman* beseft dat de VLIR daarvoor niet bevoegd is. Op basis van de studentenaantallen van de hogescholen en de universiteiten in het academiejaar 2010-11

heeft ze intussen berekend dat het optrekken van de inschrijvingsgelden naar het niveau van de Franse Gemeenschap 39,2 miljoen euro kan opleveren voor Vlaanderen, zelfs als er niets zou veranderen voor de beursstudenten en de bijna-beursstudenten.

De heer *Paul De Knop* merkt op dat een eventuele verhoging van de inschrijvingsgelden zeker moet gekoppeld worden aan een eerlijker systeem van studiebeurzen. Men dient ook rekening te houden met de internationale mobiliteit.

Mevrouw *Fientje Moerman* kan daarmee akkoord gaan.

De heer *Paul De Knop* benadrukt dat elke universiteit aandacht besteedt aan de onderwijscompetenties van haar docenten. Het samenvoegen van hoger onderwijs en wetenschapsbeleid bij een en dezelfde voogdijminister was een van de aanbevelingen in het memorandum van de VLIR voor deze Vlaamse Regering. De meningen over een vast FWO-kader zijn verdeeld. Sommigen vinden het problematisch dat dit bij de Franse Gemeenschap nog bestaat en in Vlaanderen niet. Hijzelf is voorstander van een onderzoekskader binnen de universiteit en niet binnen het FWO. Dat is mogelijk binnen het decreet. Misschien moet men evolueren naar een systeem met onderwijsprofessoren. Het zou echter niet goed zijn als sommige universitaire hoofddocenten geen onderzoek meer doen, zoals in Nederland.

De Vlaamse universiteiten werken nu al heel goed samen op het vlak van onderzoek. Ze proberen in functie van de aanwezige expertise maximaal samen te werken. Voor onderwijs verloopt dat minder gemakkelijk dan voor onderzoek. Op dit ogenblik benadeelt het Financieringsdecreet de universiteiten die willen rationaliseren. Er is te weinig stimulans om samen te werken in functie van de kwaliteit en om te rationaliseren.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, merkt op dat het rationalisatiefonds is afgeschaft.

De heer *Paul De Knop* voegt daaraan toe dat er terecht een systeem van kwaliteitscontrole werd ingevoerd, namelijk de visitaties en binnenkort ook de instellingsaccreditering. Rationalisering en gebeuren echter niet op basis van de visitatierapporten, maar in functie van de kwantiteit.

Wat verstaat men onder maatschappelijke dienstverlening? Hoe gaat men dat evalueren? Daarover is nog heel wat overleg nodig. Nu gaat 55 percent van de dotatie naar onderwijs en 45 percent naar onderzoek. Men zou ook een deel van de dotatie kunnen bestemmen voor het derde luik.

De universiteit is een competitieve omgeving. Als de lat nooit hoger wordt gelegd, zal men nooit hoger springen. Het mag natuurlijk geen ongezonde competitie worden. De kwaliteit moet centraal blijven staan. Misschien is de basisfinanciering te laag en speelt het competitieve een te belangrijke rol. Hoe dan ook is de onderlinge competitie aan de universiteit veel groter dan de competitie tussen de universiteiten.

Hij is geen voorstander van de onderzoeksmaster. Het is geen goede optie om specialisten uitsluitend in het onderzoek te creëren.

Hij is het eens met de AHO dat er een wanverhouding is tussen het ZAP en de doctorandi. De overheid heeft dat probleem erkend. Daarom heeft ze beslist om duizend bijkomende ZAP'ers te financieren. Hij wil echter reageren op de stelling van mevrouw Meuleman dat onderzoekers niet lichtzinnig een petitie ondertekenen. Daarvoor verwijst hij naar de petitie tegen het afschaffen van het Latijn aan de VUB. Die beslissing is bottom-up gegroeid. Nu moet hij vaststellen dat professoren en zelfs een decaan, die mee beslist hebben over de afschaffing, de petitie mee ondertekend hebben. Eigenlijk hebben ze dat niet lichtzin-

nig gedaan, maar wel om een signaal te geven dat het Financieringsdecreet moet worden geëvalueerd. Dat is echter niet nodig. Het staat in het decreet.

Eigenlijk is het ook nog te vroeg om het Financieringsdecreet al ten gronde te evalueren. Op dit ogenblik moeten er wel een aantal zaken bijgestuurd worden, onder andere de basisfinanciering. Hij heeft al grondig nagedacht over het systeem en over de toekomst-mogelijkheden van doctorandi. In Nederland heeft men dit helemaal anders aangepakt. Daar vertrekt men van de maatschappelijke kost. Men onderzoekt hoeveel mensen er nodig zijn binnen bepaalde beroepen. Dan organiseert men de opleidingen in functie van de noodzaak. De universiteiten moeten in onderling overleg een verdeling opmaken. Zo kunnen ze werken in functie van de infrastructuur en de beschikbare capaciteit. Dat zal de maatschappelijke kost zeker reduceren. De Vlaamse universiteiten volgen de vraag van de overheid naar democratisering, maar ze proberen ook te zorgen voor maximale arbeids-mogelijkheden. Aan de VUB werd een career center opgericht, met een pps-structuur. Ook de doctoraatsopleiding werkt samen met dat career center. Zo probeert men de maatschappelijke kost zoveel mogelijk te reduceren.

Inzake gender getuigt hij dat alle universiteiten, op uitnodiging van de overheid, zich ertoe geëngageerd hebben om een eigen beleidsplan rond het genderthema op te stellen. De VLIR heeft een taskforce rond dit thema. Hij is wel een tegenstander van door de overheid opgelegde quota. Het zou ook niet goed zijn als mensen die democratisch verkozen werden, opzijgeschoven worden. De VUB heeft al een vrouwelijke rector gehad. Op dit ogenblik heeft deze universiteit twee vrouwelijke en twee mannelijke vicerectoren en de eerste vrouwelijke decaan Ingenieurswetenschappen. In de onderwijsraad en in de onderzoeksraad mag maximaal twee derden van de leden van hetzelfde geslacht zijn.

Mevrouw *Ann Brusseel* had haar opmerking niet bedoeld als een verwijt. Ze weet immers welke inspanningen er aan de VUB worden geleverd op dat vlak. Toch was ze verbaasd over de statistiek van de doctorandi.

De heer *Paul De Knop* beseft dat de VUB niet goed scoort voor dit thema. Hij denkt evenwel dat de scores nog zullen verbeteren.

Het aantal doctoraten is inderdaad spectaculair toegenomen. Een inhaalbeweging was echter noodzakelijk. Nu moet dit geëvalueerd worden. Hij heeft echter geen enkele indicatie dat de kwaliteit van de doctoraten verminderd zou zijn. Vlaanderen heeft heel goed onderwijs en heel goede onderzoekers. Sommigen menen dat er met de integriteit een loopje wordt genomen. Dankzij de beschikbare software kan plagiaat echter gemakkelijker gedetecteerd worden dan vroeger. Ook dat kan een verklarende factor zijn.

Alle universiteiten willen zo goed mogelijk overkomen op de buitenwereld. De rankings spelen daarbij een belangrijke rol. De rector van de universiteit Marie Curie in Parijs uit kritiek op de rankings en hij heeft recht van spreken, want zijn universiteit staat nu op de eerste plaats in Frankrijk. Men kan hem dus niet verwijten dat hij reageert uit frustratie. De techniek achter de rankings heeft soms eigenaardige gevolgen. Englert, een professor emeritus van de ULB, heeft de Nobelprijs Fysica gewonnen. Dat komt op het conto van de ULB, hoewel professor Englert dat onderzoek heeft gedaan op een ogenblik dat VUB en ULB nog een enkele universiteit waren. Rector Torfs heeft gepleit voor een kleinere publicatiedruk. Als de KU Leuven echter wil stijgen in de internationale ranking, dan moet ze net voor meer publicaties zorgen.

De universiteiten houden rekening met een aantal perverse elementen van het Financieringsdecreet. Ze hebben daartoe de nodige autonomie.

Mevrouw *Rosette S'Jegers* beseft dat de vragen over het Financieringsdecreet nog niet echt beantwoord werden. Die vragen kan men best voorleggen aan de volgende spreker die gespecialiseerd is op dat terrein.

Men moet zich ervoor hoeden de causaliteit verkeerd te leggen. De actievoerders hebben zich gebaseerd op gegevens van 1990 tot vandaag. Dat pleit voor hun intellectuele eerlijkheid. Uit die cijfers blijkt namelijk dat de toename van het aantal doctoraten en het groeiende belang van de fondsen al dateert van lang vóór het huidige financieringsmechanisme. Men zou dus ook kunnen zeggen dat het Financieringsdecreet ervoor gezorgd heeft dat men de kans gekregen heeft om de ZAP'ers hun drievoudige taak te laten uitvoeren. Door het in aanmerking nemen van onderzoeksparameters bij het berekenen van de werkings-toelagen, creëert men voor de ZAP'ers ruimte voor andere taken dan onderwijs. Het probleem is vooral dat er voldoende tijd moet zijn. Het onderwijs moet gevoed worden door de andere opdrachten.

Op dit ogenblik zijn er eigenlijk twee inhaalbewegingen aan de gang. Inzake onderwijs moeten we evolueren naar twee percent van het bbp. Voor onderzoek is dat drie percent waarvan een percent in de publieke sector. Voor het onderwijs speelt wel de concurrentie met de andere onderwijscycli. Daar verloopt de inhaalbeweging dus trager dan voor onderzoek. Men evolueert naar departementen en vakgroepen die in contact staan met alle stakeholders van de maatschappij. Daardoor beginnen ze ook efficiënter te werken en trekken ze meer onderzoek aan. Die grote departementen zouden beter omkaderd moeten worden zodat ze de ruimte hebben om het onderzoek beter te begeleiden.

Men denkt nog te vaak in stereotypes. ZAP'ers en doctorandi leven echter niet langer in ivoren torens. Dat beeld stemt steeds minder overeen met de werkelijkheid. Jonge doctorandi zijn vooral bezig met onderzoek dat geïnspireerd is op wat er in de huidige maatschappij leeft en dat niet alleen nuttig is voor een verdere loopbaan aan de universiteit. De actievoerders zeggen trouwens zelf dat het niet de bedoeling kan zijn dat iedere doctorandus uiteindelijk prof wordt. De doctoral schools en de OJO-gelden zetten in op de loopbaanmogelijkheden buiten de universiteit. Op dat vlak zitten we echter nog maar in een beginfase.

De heer *Paul De Knop* wijst ook nog op de situatie van ZAP'ers die aangesteld zijn bij een ziekenhuis. Bij hen is er een spanning tussen het beheersmatige en het academische aspect.

De heer *Anton Froeyman* is blij dat de AHO gehoor vindt bij de top van de universiteiten. Hij denkt dat iedereen die de petitie heeft ondertekend, dat heel bewust heeft gedaan. Veel mensen hebben trouwens anoniem ondertekend. Sommige professoren blijken hun doctorandi namelijk onder druk te hebben gezet om de petitie niet te ondertekenen.

Een universiteit zou er moeten voor zorgen dat de kwaliteiten die een doctor nodig heeft om ZAP'er te worden ook de kwaliteiten zijn die men nodig heeft om het te maken buiten de academische wereld. Een onderzoeker moet dus meer geschoold worden inzake educatie, teamleiding, management en begeleiding en minder in het strikte publiceren. Het kan niet de bedoeling zijn dat doctorandi van meet af aan moeten zeggen dat ze niet de ambitie hebben om prof te worden. In dat geval zouden ze bijkomende opleidingen moeten volgen. In het andere geval kunnen ze zich toeleggen op hun publicaties. De doctoral schools zijn een goed initiatief, maar ze kunnen moeilijk werken binnen de huidige context. Uit de contacten van de AHO is gebleken dat de doctoral schools geen intensieve cursussen kunnen organiseren. De doctorandi willen immers snel verder werken aan hun publicaties. Soms wordt het jonge doctorandi afgeraden om dergelijke cursussen te volgen.

Mevrouw *Karen Stroobants* beaamt dat de cursussen op dit ogenblik niet verplicht zijn. In de doctoral school van de KU Leuven is er een verplichting om onderwijstaken op te

nemen, maar in de andere twee doctoral schools is dat niet het geval. De perceptie leeft nog altijd dat onderwijs minder belangrijk is aan de universiteiten. Tegenwoordig worden docenten hard aangepakt als ze hun onderwijstaken niet ernstig nemen. Zo zal die perceptie op termijn wel veranderen. Die lijn moet worden doorgetrokken naar de doctorandi.

Mevrouw *Rosette S'Jegers* stelt vast dat deelname van doctorandi aan de doctoral schools in de ene universiteit verplicht is en in de andere niet. En binnen een universiteit verschilt dat soms nog van faculteit tot faculteit.

De heer *Anton Froeyman* is geen voorstander van een verplichting. Dan zal men gewoon proberen om zich daar zo gemakkelijk mogelijk vanaf te maken.

Mevrouw *Karen Stroobants* denkt dat men meer en meer moet evolueren naar individuele trajecten. Wie druk bezig is met een doctoraat, heeft geen boodschap aan heel algemene dingen. Eigenlijk is er nood aan een menu dat aanpasbaar is aan de wensen van het individu.

Mevrouw *Rosette S'Jegers* vindt het vooral belangrijk dat elk aspect gewaardeerd wordt. Er zijn immers wel mensen die zouden willen inzetten op onderwijs of dienstverlening. Het grote probleem is echter dat ze zich gedwongen voelen om vooral in te zetten op het aspect onderzoek, want dat is wat momenteel zekerheid geeft op promotie.

De heer *Anton Froeyman* zegt dat het in die takken van de academische wereld die samenwerken met de industrie perfect mogelijk is om van daaruit de stap te zetten naar de externe arbeidsmarkt. Voor een theoretisch wiskundige of socioloog is dat echter al een stuk moeilijker en voor een assyrioloog of een specialist in zeventiende-eeuwse Engelse literatuur is het helemaal problematisch. De AHO stelt voor om voor de verhouding tussen doctorandi en ZAP geen algemene doelstellingen meer op te leggen, maar disciplineafhankelijke. Voor sommige disciplines, bijvoorbeeld binnen de harde wetenschappen, kan het nodig zijn om grote teams te hebben. Onderzoekers binnen die disciplines kunnen ook gemakkelijk terecht in de industrie. Binnen dergelijke disciplines kan het geen probleem zijn als er veel doctoraten zijn. Dat is echter niet het geval binnen de disciplines van onze anonieme André. Toch moet André op vijf jaar tijd vier doctorandi binnenhalen, ook al vindt hij dat zelf niet relevant en hypothekeert hij daarmee zijn eigen tijd om aan onderzoek te doen. Het Financieringsdecreet bevat kunstmatige stimulansen om in alle disciplines zoveel mogelijk doctoraten af te leveren. De actiegroep pleit niet voor een plafond voor doctorandi, maar wel een afbouw van die kunstmatige stimuli. Dan kunnen de universiteiten en de vakgebieden zelf beslissen hoeveel doctorandi relevant zijn voor hun eigen onderzoek en voor de arbeidsmarkt.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, opert dat doctoraten nu belangrijk zijn voor de globale financiering van de universiteit. Men moet dus het mechanisme veranderen.

De heer *Anton Froeyman* zegt dat het Financieringsdecreet moet worden aangepast om de weging van de doctoraten te verminderen. De universiteiten moeten ook zorgen voor een allocatiemodel dat daarmee rekening houdt.

Mevrouw *Karen Stroobants* zegt dat de AHO dit bedoelde met de uitspraak dat het macro-niveau minder mag doorsijpelen naar het microniveau. Daarom moet dit op alle niveaus aangepakt worden.

Mevrouw *Rosette S'Jegers* beseft dat er tijd moet zijn voor onderzoeksprojecten en voor maatschappelijke valorisatie. Het financieringssysteem moet daar dus de nodige ruimte voor creëren. Het volstaat echter niet om de onderzoeksparameters weg te laten, want dat kan leiden tot ongewenste effecten.

Mevrouw *Karen Stroobants* zegt dat er op dit ogenblik weinig ruimte is voor onderwijs of dienstverlening.

Mevrouw *Rosette S'Jegers* benadrukt dat de basisfinanciering toelaat om mensen aan te werven die zich voor de drie velden inzetten. Het is niet de bedoeling om mensen aan te werven die niet goed genoeg zijn voor onderzoek en valorisatie. Dat dreigt men nochtans te bereiken als men de onderzoeksparameters uit de basisfinanciering haalt. Om iets te doen aan de wanverhoudingen, zou men dus bijkomende mensen moeten kunnen vrijmaken om het onderzoek te begeleiden.

Mevrouw *Karen Stroobants* beseft dat het Financieringsdecreet een aantal goede elementen bevat. Ze vindt het belangrijk dat men de voorziene evaluatie ernstig neemt. Daarbij moeten alle geledingen van de universiteit betrokken worden en niet alleen de top. Met het creëren van een middenkader kan men al een aantal problemen oplossen.

De prestaties van Zuid-Korea moet men afwegen tegen de menselijke kost. Een artikel in *Nature* toont aan dat doctorandi gemiddeld niet gelukkiger zijn dan mensen in andere beroepssectoren, ook al hebben ze een inspirerend beroep. Het leven van academici heeft immers ook zijn mindere kanten.

Volgens de heer *Anton Froeyman* heeft dat vooral te maken met het feit dat ze de indruk hebben dat de financieringswijze ervoor zorgt dat ze niet meer het onderzoek kunnen doen dat ze eigenlijk willen doen. Het gaat dus niet over te veel werk, want academici doen graag onderzoek. Wie een FWO-aanvraag wil indienen, moet veel publiceren en daarom moet men zich soms inwerken in een ander domein dan dat waarin men het meest geïnteresseerd is. Een meer grondige aanpak wordt daardoor soms ontmoedigd. Men wordt aangemoedigd om te kiezen voor gemakkelijk publiceerbare dingen.

Het genderprobleem staat niet los van de rest van dit betoog. De huidige universitaire omgeving is heel competitief.

Mevrouw *Ann Brussel* vraagt of de actiegroep de competitiviteit als een probleem ervaart.

Mevrouw *Karen Stroobants* antwoordt dat de competitie op zich geen probleem is, maar wel de elementen waarop de evaluatie gebaseerd is. Een bredere evaluatie, die ook rekening houdt met de kwaliteit, kan voor vrouwen al veel oplossen.

De heer *Anton Froeyman* denkt dat gendergelijkheid een barometer is voor de kwaliteit van de evaluatie. Bij een goede en grondige evaluatie krijgt men vanzelf een eerlijker verdeling tussen mannen en vrouwen. Men kan ook denken aan genderneutraal solliciteren, zonder vermelding van de voornaam.

Mevrouw *Karen Stroobants* vult aan dat dit in de Verenigde Staten soms gebeurt. Ze hoopt dat uit het werk van de gendergroepen zal blijken welke bijkomende maatregelen er mogelijk zijn binnen de universiteiten.

De heer *Anton Froeyman* gaat in op de vraag over het VABB, een instrument dat een betere beoordeling van de menswetenschappen mogelijk moest maken. Ook hier gaat het echter om een scoresysteem. De redenering die erachter zit is dezelfde. Dat zal dus niets fundamenteels veranderen.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, vindt dat de petitie de perverse effecten van het kwantitatieve criterium goed omschrijft. De actievoerders zeggen echter ook dat ze niet terug willen naar het vroegere systeem van netwerkjes en vriendjespolitiek. Welke aanpak stellen ze dan voor?

De heer *Anton Froeyman* denkt dat een relatieve verhoging van het aantal ZAP'ers essentieel is. Dan zal de evaluatie meteen grondiger verlopen. Als er in Oxford of Cambridge een postdoctoral fellow wordt aangesteld, dan kan een commissie van ZAP'ers zich een maand lang buigen over het evalueren van de binnengekomen dossiers. Ze lezen de publicaties en voeren daarover inhoudelijke discussies. Ze raadplegen ook internationale experts. In België proberen de leden van een benoemingscommissie zich er zo snel mogelijk vanaf te maken om snel te kunnen doorgaan met het andere werk: doctoraten lezen en publiceren. Het volstaat niet om de A1-index aan te passen. Men kan het onderzoek van diverse soorten wetenschappers niet vergelijken aan de hand van een getalletje. Een meer inhoudelijke evaluatie is noodzakelijk.

Mevrouw *Karen Stroobants* voegt daaraan toe dat daarover nog verder moet worden nagedacht. De uiteindelijke doctoraatsverdediging is vooral een symbolisch moment, bedoeld voor de familie. Om de student te beoordelen komen daarbij experts samen van verschillende universiteiten. Zij zouden een beoordeling kunnen opstellen die kan doorgespeeld worden aan het FWO. Dat is een meer kwalitatieve beoordeling en dat hoeft geen extra tijd te kosten. Het is dus mogelijk om meer kwalitatieve elementen in rekening te brengen.

III. UITEENZETTING DOOR PROF. DR. KOENRAAD DEBACKERE

Professor *Koenraad Debackere*, van de faculteit Economie/Bedrijfseconomie van de KU Leuven, ligt mee aan de basis van het huidige financieringsmechanisme. Het model heeft al enige veranderingen ondergaan ingevolge het Integratiedecreet en de integratie. Het model waarvan sprake met de data die werden voorgesteld, is dat wat in 2008 is goedgekeurd door het Vlaams Parlement. Dat wat op korte termijn ingang vindt (vanaf de werkings-toelage voor 2014), is vrij ingrijpend gewijzigd en werd in 2012 door het Vlaams Parlement goedgekeurd. Reeds in 2005 zijn de eerste stappen gezet om tot het Financieringsdecreet van 2008 te komen. Het moge duidelijk zijn dat de betrokken actoren niet over een nacht ijs zijn gegaan.

Welke bekommernissen vormen de basis voor het model van basisfinanciering? Prioritair was de erkenning van het belang van onderzoek voor de universiteiten. Dat resulteerde in een verhouding tussen de parametrisering van het onderwijsdeel enerzijds en het onderzoeksdeel anderzijds. Die verhouding werd bepaald op 55/45 waarbinnen dan respectievelijk de gerelateerde parameters worden toegepast en ze stelde op analyses aan de diverse Vlaamse universiteiten van de tijdsbestekken die aan beide activiteiten worden besteed in de verschillende faculteiten.

Vervolgens zijn de zogenaamde sokkels ingebouwd om ervoor te zorgen dat de schaafeffecten die sommige instellingen kunnen voorleggen, niet in het nadeel spelen van de kleinere instellingen. Er is daarom degressief een sokkel voor onderwijs en een sokkel voor onderzoek ingebouwd. Het onderwijsgedeelte is volledig opgebouwd rond onderwijsparameters zoals studiepunten met gewichten voor bachelor- en masteropleidingen en de behaalde diploma's. Voor het totaal van het onderzoeksdeel is afgerond in 300 miljoen euro voorzien, waarvan afgerond 100 miljoen is bestemd als sokkel en derhalve degressief wordt verdeeld over de universiteiten. Op basis van de sokkel en de degressieve parametrisering ervan rapporteren de twee grote universiteiten al lang veel meer doctoraten en veel meer publicaties dan de bovengrens van de degressiviteit nog laat meetellen, waardoor ze het maximum mogelijk aandeel in deze sokkel behalen. Zodra men boven een bepaalde drempelwaarde voor de sokkelparameters uitkomt, wordt alles immers aan factor nul gewogen. Afgerond 200 miljoen euro of 30 percent van de 45 percent is derhalve nog bestemd voor de basisfinanciering via het variabel onderzoeksdeel en wordt geparametriseerd verdeeld. De desbetreffende parameters zijn veelvuldig: aantal doctoraten, publicaties, citaties, di-

versiteit en mobiliteit en een diplomaparameter die het doorstroompotentieel naar het doctoraat in kaart brengt.

Van deze 30 percent van het variabel onderzoeksdeel gaat momenteel weer 30 percent – 9 percent dus – naar publicaties en citaties. Het aandeel van de publicaties blijkt derhalve niet overheersend te zijn. Publicaties in het VABB worden ook gewogen, zonder dat er een impactfactor wordt gehanteerd. Voor het overgrote deel van de rest van de publicaties – exacte wetenschappen en biomedische wetenschappen – gebeurt eveneens een weging maar de laatste wijzigingen aan het BOF-besluit (die een-op-een overgenomen worden in het aangepaste financieringsmodel zoals opgenomen in het Integratiedecreet) hebben ertoe geleid dat er geen divergentie meer is tussen de diverse disciplines qua wegingen van de publicaties. Er is een indeling gemaakt in 68 wetenschappelijke disciplines op basis van een gevalideerd classificatieschema. Binnen elke discipline worden de tijdschriften die in de topcategorieën zitten, gewogen op dezelfde manier over de disciplines heen. Neem een publicatie in de biomedische wetenschappen, bijvoorbeeld klinisch onderzoek, in een tijdschrift als de New England Journal of Medicine dat een impactfactor heeft van 52, het hoogste niveau voor de categorie. In een discipline als wiskunde is de hoogste impactfactor in de grootteorde van 3 tot 4. Dergelijke respectieve toptijdschriften krijgen nu beide een wegingsfactor 10. De spreker noemt die evolutie significant en beschouwt het als een neutralisatie van de impactfactor tussen de vakgebieden.

De op basis van die factoren gewogen publicaties tellen dus voor minder dan 4,5 percent mee in de 45 percent. Hetgeen volgens de heer Debackere betekent dat het financieringsmechanisme met parametrisering de facto wordt gebruikt om een lumpsum aan middelen te verdelen over de vijf Vlaamse universiteiten, zonder verdere discussies. Parameters bieden het voordeel dat ze voor elke instelling verifieerbaar zijn, er is perfecte transparantie tussen de instellingen en elke instelling krijgt de kans om de eigen gegevens te valideren en indien nodig te corrigeren. Hoe de bedoelde middelen dan binnen de instelling aangewend worden, is een vraag van een andere orde en hangt af van de daar vigerende visies rond loopbaanbeleid, omkadering, toewijzing van middelen en dergelijke.

De spreker bekijkt nog een aantal cijfergegevens uit het Vlaams Indicatorenboek Wetenschap, Technologie en Innovatie (editie 2013). De publicatieactiviteit in Vlaanderen blijkt toegenomen. Uit tabel 10.1 uit de meest recente versie blijkt dat Vlaanderen in de Web of Science, de internationale bibliografische databank, in 2000 10,58 publicaties telde per 10.000 inwoners en in 2011 18,68. Een land als Denemarken vertoont een gelijklopende toename. Landen waarmee Vlaanderen graag de vergelijking maakt, hebben dus een gelijkaardige evolutie in publicatieoutput, besluit professor Debackere. Daarbij rijst de vraag nog wel naar de omkadering per onderzoeksgroep lokaal die de output genereert. Dat is gekoppeld aan de interne allocatie van de universiteiten en de middelen waarover die beschikken om een vast kader daarvoor uit te bouwen. Dat moet gefinancierd worden via de eerste geldstroom, die de universiteiten over een periode van ongeveer 15 jaar relatief gesproken hebben zien afnemen door de evolutie van de financieringsstromen waarbij de tweede, derde en vierde stroom steeds meer aan belang hebben gewonnen. De eerste geldstroom belooft nog tussen 40 en 50 percent van de financiering van de instellingen.

Professor Debackere wijst erop dat het onevenwicht dan wel duidelijk mag zijn, maar dat het volgens hem niets te maken heeft met de parametrisering van een verdeelmodel. Het vloeit volgens hem veeleer voort uit de manier waarop de beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming, Wetenschap en Innovatie relatief ten opzichte van elkaar geëvolueerd zijn. Dat moet de problematiek nuanceren. Die is toegespitst op loopbaan enerzijds, en lokale omkadering anderzijds. Dat laatste moeten we via de eerste geldstroom mobiliseren (zeker wat het ZAP-kader betreft).

In het kader van de integratie levert de Vlaamse overheid de laatste jaren wel duidelijke inspanningen inzake omkadering en het opdrijven ervan. Tussen 2013 en 2023-2024 komt er 42 miljoen euro bij die exclusief wordt toegewezen ten behoeve van bijkomende ZAP-leden aan de universiteiten. Dat behelst op basis van de initiële berekeningen gemaakt in het kader van het Integratiedecreet 430 extra professoren of 16 tot 17 percent van het bestaande professorenkorps. Daarnaast komen er nog een 500-600 professoren bij ingevolge de academisering en de integratie van academische opleidingen. Er is in het hoger onderwijs dus zeker een duidelijk groeipad voor het ZAP, waarin de Vlaamse overheid over de volgende 10 jaar ongeveer 105 miljoen euro injecteert. Dit laatste bedrag betreft het gecombineerd groeipad ZAP en academisering van de integrerende opleidingen.

Deze ZAP-evoluties zijn zeker positief, maar hebben ook een keerzijde, stelt de heer Debackere. De instellingen zien zich geconfronteerd met uitdagingen omdat alle omkadering en dergelijke in hoofdzaak met andere financieringsbronnen gerealiseerd moet worden.

De Vlaamse overheid neemt en geeft, stelt de spreker vervolgens. Enerzijds past ze soms de indexeringen in het hoger onderwijs niet integraal toe. Dat heeft onder meer geleid tot een niet te miskennen erosie van het vaste kader. Anderzijds heeft ze ervoor gezorgd dat er een kliksysteem in voege is getreden dat op basis van het volume aan activiteiten bijkomende middelen genereert dan wel wegneemt, met plus of min 2 percent. Dat blijkt uniek binnen Europa waar doorgaans gesloten enveloppes gelden. De enveloppe in Vlaanderen klikt mee met het volume en dat aan onderwijskant zowel als voor onderzoek. Dat bewijst voor professor Debackere dat onderzoek in de basisfinanciering niet helemaal een rat race is. Voor de periode 2011-2014 heeft de Vlaamse overheid alleen door de ‘kliks’ 72 miljoen euro extra geïnvesteerd in het hoger onderwijs.

Sluitstuk van het financieringsverhaal is voor de professor dat terwijl men enerzijds het ZAP-traject laat groeien, men dank zij het kliksysteem anderzijds wel in staat is de nodige omkadering daarvoor in een zeker evenwicht te houden. Het model kan nog verbeterd worden inzake financiële stromen en evenwichten, maar laat wel toe op een objectieve manier middelen over vijf instellingen te verdelen. Dat maakt ook dat er geen procedures voor het Arbitragehof, of nu het Grondwettelijk Hof, meer nodig zijn. De modellen van Vlaanderen krijgen steeds meer een voorbeeldfunctie in andere landen voor de objectieve verdeling van financieringsmiddelen. Veel hangt na de verdeling af van de aanwendingslogica binnen de instellingen waar eveneens andere dan de twintig parameters van het model meespelen.

IV. BESPREKING

Mevrouw *Fientje Moerman* stelt dat men er allicht mag van uitgaan dat universiteiten de criteria voor de verdeling van de middelen ook intern zullen doortrekken, om later niet het deksel op de neus te krijgen.

Professor *Koenraad Debackere* beschouwt dat als ten dele een logische redenering. Hij stelt dat de basisfinanciering nog amper 40 percent bedraagt en derhalve geen mogelijkheden biedt voor veel interne verschuivingen. Instellingen in Vlaanderen groeien vanuit de tweede, derde en vierde geldstromen. De allocatie ‘intern’ noemt de spreker “de wet van behoud van ellende”. Elke verschuiving brengt een drama in de ene faculteit en een andere faculteit behaalt een pyrrusoverwinning.

De parameters spelen wel mee in de totaliteit van het beleid. De spreker meent dat de Vlaamse overheid met de parametrisering tot doel had om de universiteiten nationaal en internationaal zichtbaar te maken qua publicaties en doctoraatsactiviteiten. In vergelijking met landen als Zweden of Finland blijkt dat Vlaanderen qua doctoraten in de

overeenstemmende leeftijdscohorten, nog altijd maar op de helft zit van Zweden, 1,4 tegenover 2,8. De OESO-statistieken hanteren hierbij het criterium doctoraten als aandeel in de referentiepopulatie op de typische leeftijd van afstuderen en relateert dit ook aan de beroepsactieve bevolking.

Mevrouw *Fientje Moerman* heeft met de cijfers van academiejaar 2010-2011 berekend wat de impact zou zijn van een verhoging van de inschrijvingsgelden tot op het niveau van de Franse Gemeenschap, met uitsluiting van een verhoging voor beurs- en bijna-beursstudenten. Ze komt met een resultaat van bijna 39,2 miljoen euro. Kan dat helpen?

Professor *Koenraad Debackere* wijst erop dat de discussies over de verhoging van inschrijvingsgelden algemeen gekend zijn. Het onderwerp is in de lopende legislatuur echter niet bespreekbaar bevonden. Zelf vindt hij een fundamentele discussie daarover aangewezen. Hij is niet gewonnen voor een Brits systeem, maar meent dat een fair percentage van de studiekost als inschrijvingsgeld moet kunnen gelden. In Nederland bedraagt het 1800 euro, in Vlaanderen 600 euro.

Mevrouw *Fientje Moerman* wijst erop dat in Nederland een aantal randvoorwaarden wel verschillen. Ze heeft veeleer de vergelijking gemaakt met de ‘armere zuiderbuur’.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, vraagt nog naar de mening van professor Debackere over de voorstellen van de Actiegroep Hoger Onderwijs, inzake wijzigingen van criteria, doctoraten, versterking van de eerste geldstroom, enzovoort.

Professor *Koenraad Debackere* heeft in contacten met de actiegroep al bepaalde standpunten ter zake kenbaar gemaakt. Hij is van mening dat de parametrisering best ongemoeid wordt gelaten. Het werk is in 2008 begonnen en mondt in 2014 uit in een herschaalde parametrisering omwille van het Integratiedecreet. Er is rust nodig in het hoger onderwijs om de ganse integratie kwaliteitsvol en succesvol te realiseren, stelt de spreker. Dat houdt echter absoluut niet in dat bepaalde aspecten van interne processen, doctoraatsomkadering of -trajecten en dergelijke niet kunnen worden aangepakt. Voor 200 IWT-doctoraatsbeurzen zijn er dit jaar net iets meer dan 800 kandidaten ontvankelijk verklaard en dat brengt spanningen mee. Dat moet aangepakt worden en heeft te maken met kwaliteit van omkadering en begeleiding, maar net zo goed met nadenken over bijvoorbeeld een pre-doctract. Dat moet in een filter voorzien waardoor dat aantal naar beneden kan worden gehaald, oppert de heer Debackere bij wijze van voorbeeld.

Over het opdrijven van de basisfinanciering hoger onderwijs is de spreker wel positief ingesteld. Hij blijft echter ook realistisch en weet dat met een groeitraject ten belope van 226 miljoen euro en een klikstelsel de vraag rijst wat marginaal nog extra mogelijk is. De ruimte lijkt hem begrotingsgewijs alvast zeer beperkt op Vlaams niveau.

Ook een rechte trekking via het veranderen van de verhouding tussen de eerste, tweede, derde en vierde geldstroom kan aan de orde worden gesteld, vindt de professor, als men maar beseft dat in dat geval ook de andere onderzoekscentra meespelen, net als het bedrijfsleven.

Mevrouw *Karen Stroobants* herhaalt dat de essentie ligt bij de vraag naar een grondige en degelijke evaluatie van het financieringsmodel. Daarbij zijn suggesties aangereikt die men graag overwogen weet. Men hoopt tevens dat inspraak mogelijk is van andere geledingen dan de universiteitsbesturen. De indieners geloven ook dat heel wat binnen de universiteiten zelf kan gebeuren. De actiegroep werkt aan acties op universiteitsniveau. Daar staan de indieners van de petitie achter.

Bij de verdeling van de financieringsstromen merkt mevrouw Stroobants nog op dat er vooralsnog gestreden wordt om te overleven, wat niet de bedoeling mag zijn. Hoe moeilijk ook, toch moet competitie gaan om excellentie en niet om te overleven. De basisfinanciering op de agenda, dus, besluit de sprekerster.

De heer *Anton Froeyman* stipt aan dat er geen bezwaar is tegen het Financieringsdecreet en dat oplossingen voor de bestaande problemen zonder te raken aan de parameters absoluut acceptabel zijn. Als de mogelijkheid zich aandient om met macromaatregelen te werken, kan dat, maar het is vooralsnog niet gebleken dat dat kan zonder aan het Financieringsdecreet te raken. De verandering in het academisch klimaat is wel ingezet door beleidsmaatregelen op macroniveau die doorgesijpeld zijn naar het microniveau. De problemen opnieuw oplossen door enkel op microniveau te werken, noemt hij een illusie. Dat op macroniveau als bij toverslag alles kan worden opgelost met bijvoorbeeld de toevoeging van één parameter, klopt volgens de spreker niet, maar er liggen wel belangrijke incentives voor de universiteiten verscholen, die de foute concurrentie-inzichten veroorzaken. Men concurreert nu immers om te overleven, niet om te excelleren. Als daarmee niets gebeurt, dan kunnen ook op microniveau geen stappen gezet worden.

De doctoral schools haalt hij als voorbeeld aan. Het is een perfect legitiem initiatief op microniveau. Er worden cursussen georganiseerd over brede vaardigheden. De onderzoekers komen echter niet opdagen, omdat ze moeten publiceren, omdat juist dat geld opbrengt voor de faculteit en dat het allocatiemodel dat daarvoor zorgt opgelegd wordt door de universiteit, en ook dat weer geld opbrengt. In het microniveau botst men steeds weer op de doorsijpeling van de parameters die op macroniveau opgelegd zijn. Hoe dat veranderd wordt, maakt niet uit – de parameters of de weging ervan veranderen, de doorsijpeling aanpakken – maar er is actie nodig op macroniveau, besluit de heer Froeyman.

Mevrouw *Karen Stroobants* concludeert dat er een problematiek leeft aan de universiteiten die een aanpak vergt op alle niveaus.

Boudewijn BOUCKAERT,
voorzitter

Sabine POLEYN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AHO	Actiegroep Hoger Onderwijs
ATP	administratief en technisch personeel
bbp	bruto binnenlands product
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OJO	Omkadering van Jonge Onderzoekers
O&O	onderzoek en ontwikkeling
pps	publiek-private samenwerking
UGent	Universiteit Gent
ULB	Université Libre de Bruxelles
VABB	Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VUB	Vrije Universiteit Brussel
ZAP	zelfstandig academisch personeel